Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

Новий Майдан неминучий...
Україні пережити великі потрясіння, великі драми, і злочинців, і катів не заради того, щоб спасувати перед тінями історії.
Павло Мовчан

№ 41 (303)
4 листопада 2010 р.

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ВИБОРИ-2010

ПІДСУМУЮТЬ ЗАВТРА?..

П'ятниця – останній день, який відводить законодавство для встановлення офіційних результатів виборів. «У ці терміни ми зобов'язані вкластися і ми вкладемося в них», – запевнив заступник голови облвиборчкому Володимир Легін.

Нагадаємо, до Івано-Франківської облради обираються 114 депутатів, з них 57 – по багатомандатному і 57 – по одномандатних виборчих округах. За попередніми даними найбільше мандатів виборола ОО ВО «Свобода», яку очолює Олександр Сич. Він і претендуватиме на посаду голови облради.

До обласної ради також пройшли кандидати від «Батьківщини», «Фронту змін», Партії реґіонів, «Нашої України»…

На виборах міського голови Івано-Франківська лідирує нинішній мер Віктор Анушкевичус. Він є представником Української народної партії.

Але чи це буде кінцевий результат? Адже виявлено чимало порушень. Так, на одному з округів у Долинському районі бюлетень до обласної ради було внесене прізвище кандидата, який ішов зовсім по іншому округу. Натомість дійсного кандидата у ньому чомусь не було…

Н. К.

9 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ

Як відомо, міністерство освіти і науки України, яке очолює сумновідомий антиукраїнець Табачник, фактично відмовилося від участі у Міжнародному конкурсі української мови ім. П. Яцика. Така зневага до української мови викликала обурення громадськості. Група відомих діячів культури, науки, письменства, серед яких Володимир Загорій, Михайло Слабошпицький, Дмитро Павличко, Іван Дзюба, Павло Мовчан, Богдан Бенюк, Віктор Баранов та інші звернулися з відкритим листом до Президента України В. Януковича. У ньому, зокрема, говориться:

ЗУПИНІМО АНТИУКРАЇНСЬКИЙ ШАБАШ!

Громадськість України обурена таким фактом: десять років Міністерство освіти України разом із Ліґою українських меценатів і широкою громадськістю світової української діаспори за участі Міністерства культури і туризму, Міністерства оборони та Міністерства закордонних справ проводили Міжнародний конкурс з української мови ім. П. Яцика. Щороку в ньому брало участь до п'яти мільйонів школярів, студентів, учнів профтехосвіти, курсантів і слухачів військових навчальних закладів. Паралельним курсом цей престижний і популярний мовний марафон відбувався в понад двадцяти країнах світу. Бувало, що на сцені Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка при врочистому закритті конкурсу поряд зі знаменом України сусідували до трьох десятків прапорів різних країн, у яких відбувався знаменитий конкурс. Десять років мовного турніру перетворили його не просто на наймасовіший український захід за всі роки існування незалежності в Україні, не тільки на справді конкретний вияв світової української солідарності, а й на унікальний бренд, що на нього звернули увагу в інших країнах (конкурс із російської мови стали проводити в Росії, з казахської – в Казахстані…).

І ось цей конкурс поховано одним розчерком пера новоявленого міністра освіти Дмитра Табачника. Мовби зла, жорстока людина зрубала виплекане впродовж цілого десятиліття квітуче дерево. Звичайно, Табачник, без будь-якого перебільшення мовлячи, не тільки найодіозніша постать у сучасному українському уряді, а й найпохмуріший своїм зоологічним українофобством індивід в усьому українському політикумі, винищує все, що має бодай найменший стосунок до національного будівництва в нашій державі, говориться в листі.

Ми твердо переконані: Табачник або невіглас у державному і національному будівництві, або ж особа, уражена невиліковною ненавистю до всього українського і йому навряд чи можуть допомогти найдосвідченіші ескулапи.

Автори закликали голову держави покласти край злочинній антиукраїнській діяльності горе-міністра.

* * *

Але попри все XI Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика традиційно розпочнеться 9 листопада – в День української писемності та мови.

Відкриття відбудеться одразу у двох центрах – у Дніпропетровську, як було домовлено попередньо, та у селі Верхнє Синьовидне Сколівського району Львівської області – на батьківщині мецената Петра Яцика. Його своїми силами за підтримки громадськості проводитиме Ліґа українських меценатів.

ЛИСТОПАДОВІ ПАРАЛЕЛІ

ЧИ БУДЕ ПОКАЯННЯ?

ІЗ ЛИСТА ДО ВОЛОДИМИРА ЛИТВИНА

Важко жити в сучасному світі. Працюєш, виконуєш усі бажання свого безпосереднього начальника, а воно виходить, що твій шеф підводить тебе під монастир, штовхає тебе на злочин. Візьмім генерала Пукача. Злочинець? Убивця? Безперечно! Але, коли подумати, чи він хотів чинити ті жахливі злочини? Він служив державі, міністрові, Президентові, виконував накази своїх безпосередніх начальників. А накази були злочинні. То хто винен насправді у жахливих злочинах Пукача?

Те саме і з Вами. Ви – виконавець наказів свого начальника. Але Ви нікого не вбивали. Начальник пхав Вас робити злочини. Начальник хотів, щоб Ви були співучасником злочинів. Серед злочинців і Ви мусили поводитися злочинно. То й як ото не послухати свого безпосереднього начальника?

Діставши наказ, Ви одразу підозрюєте, що Вас штовхають на злочин… а втім, хто його зна, чи це злочин, чи ні? Ви виросли у країні, де злочини вважалися доброчесністю. Ви, мабуть, не захопили державного голодомору в Україні. Але Ви – історик. Ви з історії знаєте, що держава СРСР під маркою побудови світлого майбутнього чинила жахливі злочини. І керівників цієї держави ніхто не засудив за їхні дії. Виходить, що злочини заради світлого майбутнього – взагалі не злочини, а вимоги часу.

Ви знаєте, що керівники держави свого часу офіційно проголосили: «Ліквідувати куркуля, як клас». А що це значило на ділі? На ділі це значило, що взимку до хат «куркулів» приходить п'яна ватага «сільських пролетарів», виганяють селян з маленькими дітьми з хати на лютий мороз, не дають добре вдягнутися, узяти харчів на дорогу й виселяють на Сибір на неминучу смерть.

Жахи заради світлого майбутнього.

Людина, людське життя не мало жодної вартості. Батько всіх народів так розв'язував державні клопоти: «Є чоловік – є клопоти; нема чоловіка – нема клопотів». Виселювано на Сибір цілі народи. Під час таких виселень гинули тисячі. Тисячі! І це нікого не хвилювало.

У такому «морі світла» і ангел стане злочинцем. Але Ви не стали. Ви служили молодій українській державі, Президенту. Ви були патріот своєї держави, яка виникла після століть рабства. І Ви виконували волю своїх начальників. Держава молода, не має досвіду, має багато ворогів. Ваш начальник присягав на Євангелії боронити Конституцію, боронити державу, боронити громадян. Коли цей начальник заради добра держави хоче когось прибрати з дороги, значить це потрібно для добра держави.

(Чит. стор. 2)

ДАТА ІСТОРІЇ

1 листопада в Івано-Франківську урочисто відзначено День державності на західноукраїнських землях – створення Західноукраїнської Народної Республіки.

ПРЕДТЕЧІ ДЕРЖАВНОСТІ

Початок XX століття українці в Галичині зустріли на широкій дорозі державного будівництва. Починаючи з 1772 року, поступово, послідовно і впевнено долаючи перепони і місцями зневіру в успіх, зміцнювались політичні, економічні, культурні й соціальні структури державності: зростали численні національно свідомі українські кадри, набувався досвід, формувались національні провідники і діячі.

Подвижницьку роль взяли на себе греко-католицькі священики. Саме вони стали фактичними поборниками національного пробудження. Показово, що серед 49 парламентарних послів до першого Галицького сейму (1861) було 22 священики греко-католицької Церкви. Серед них – єпископ Спиридон Литвинович, о. Софрон Витвицький, о. Іван Гушалевич, о. Антін Добрянський, о. Степан Качала, о. Антін Могильницький, о. Микола Устиянович та інші.

Ця плеяда національно свідомого духовенства змогла зрости у стінах Львівської духовної семінарії на терені Галичини завдяки жертовній діяльності на ниві українства єпископа Григорія Яхимовича – незаперечного авторитету й провідника галицьких українців з 1848 року. Він очолив першу політичну організацію Галичини – Головну Руську Раду (постала 2 травня 1848 року). Вона тримала курс на самостійність українського народу і його окремішність від поляків та москалів, почала видавати першу українську газету «Зоря галицька», створила товариство «Галицько-Руська Матиця», що стало на шлях просвітницького і літературного руху серед українського народу.

Тим часом греко-католицька Церква пробудила й виплекала до життя другу українську хвилю, яка відома під назвою народовців, вручивши справу відродження у руки народної інтеліґенції, як то Олександра Барвінського, Анатоля Вахнянина, Костя Горбаля, Федора Заревича, Юліана Лаврівського, Олександра Огоновського, Юліана Романчука, Володимира Шашкевича та інших.

На новий рівень національна, політична і просвітницька робота піднялася з появою в 1868 році товариства «Просвіта», Літературного товариства ім. Т. Шевченка (голова – Корнило Сушкевич), часописів «Батьківщина» і «Діло», а відтак і з появою в 1885 році нового політичного товариства «Народна рада».

У 1899 році виникає Українська народно-демократична партія, що об'єднала членів «Народної ради», які домагались поділу Галичини, поділу намісництва, рівноправності української мови у школі й уряді, створення українського університету у Львові. Політичним проводом УНДП став Народний комітет, до якого увійшли Михайло Грушевський, Кость Левицький, Володимир Охрімович, Дем'ян Савчак, Іван Франко.

5 січня 1900 року Народний комітет проголосив відозву до народу з викладенням програми максимуму і мінімуму. Зміст програми максимуму полягав у побудові незалежної України, «де б усі частини нашої нації з'єднались в одну новочасну культурну державу». Мета програми мінімуму – утворення окремої національної провінції в Австрії зі своєю окремою адміністрацією і своїм національним соймом. Жодна з політичний партій України досі не проголошувала такої чіткої програми державного будівництва. Тим-то вона була підтримана українським народом Галичини.

(Чит. стор. 2)

Кредитна спілка «Прикарпаття-СІМ»

повідомляє про проведення позачергових загальних зборів членів кредитної спілки, які відбудуться **10 грудня 2010 року о 13.15** за адресою: **вул. М. Грушевського, 18, м. Івано-Франківськ.**

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Затвердження порядку денного загальних зборів членів кредитної спілки.
2. Зміна місцезнаходження кредитної спілки.
3. Внесення змін до статуту КС «Прикарпаття-СІМ».
4. Різне.

Реєстрація учасників зборів: 10 грудня 2010 року з 12.45 до 13.15.

Для участі в зборах необхідно мати: членам кредитної спілки – паспорт; представникам членів спілки – паспорт і належним чином оформлену довіреність на право участі в загальних зборах.

Члени кредитної спілки можуть подавати у письмовій формі свої пропозиції та зауваження до порядку денного, але не пізніше ніж за 15 календарних днів до проведення загальних зборів.

Телефон для довідок: (0342) 50-76-14.

Спостережна рада КС «Прикарпаття-СІМ»

ПРЯМА МОВА

ЮРІЙ АНДРУХОВИЧ:

А назагал… цю владу треба скидати, інакше вона щодня і далі кошмаритиме нас якимись черговими «законами про мови»… Я від цих кошмарів волів би звільнитися комплексно, усунувши цю владу від влади. Це, на жаль, з кожним днем виглядає все нереальніше. Проте не завжди так буде. І, як на моє відчуття, не те що «не завжди», а дуже навіть недовго…

Народний дім «Просвіта»
7 листопада о 14.00
запрошує на урочистості, присвячені Дню української писемності та мови.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ***"ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ"!*** *Передплатний індекс* ***91083***

ДАТА ІСТОРІЇ

ПРЕДТЕЧІ ДЕРЖАВНОСТІ

(Закінчення. Поч. на стор. 1)

У 1914 році всі українські політичні партії Галичини утворили Головну Українську Раду. 5 травня 1915 року відбулося об'єднання Головної Української Ради з Союзом визволення України – організації, що виникла 4 серпня 1914 року у Львові з наддніпрянців, які мешкали в Галичині, в одну Загальну Українську Раду, що стала представництвом усього українського народу в Австрії на час війни. Питання самовизначення українських земель Австро-Угорщини було головним на переговорах у Бресті в лютому 1918 року. Згідно протоколів цих переговорів до 31 липня 1918 року уряд Австро-Угорщини мав надати українцям автономію. Але це не відбулося. Тому в знак протесту в кожному місті й більших селах Галичини відбулись усенародні віча, які засудили приєднання Східної Галичини до Польщі.

4 жовтня 1918 року в австрійському парламенті з вимогою самовизначення українського народу виступив Кость Левицький. Оскільки ситуація була вибуховою, через два дні у Відні зійшлися всі українські посли на нараду, в якій взяли участь митрополит Андрей Шептицький і міністр д-р Іван Горбачевський. Нарада ухвалила рішення скликати 18 жовтня у Львові з'їзд мужів, щоб утворити Українську Національну Раду, вирішити подальшу долю українського народу. А вона вирішилася 16 жовтня після появи цісарського маніфесту «До моїх вірних австрійських народів». У ньому сформульовані принципи нової повоєнної Австрії, побудованої на федеративних засадах: «Австрія по волі своїх народів має статися союзною державою, в якій кожне плем'я на области, яку воно заселяє, творить свій власний державний організм».

У зв'язку з появою маніфесту українська парламентарна репрезентація 18 жовтня скликала у Львові збори всіх українських послів австрійського парламенту, Галицького і Буковинського сеймів по 3 делеґати від усіх політичних партій Галичини й Буковини, представників духовенства на чолі з митрополитом А. Шептицьким. На зборах обрали Українську Національну Раду (УНР). Її головою (президентом) став Євген Петрушевич. Національна Рада проголосила, що Галичина, Північна Буковина, Закарпаття, які «творять цілісну українську територію, уконституюються… як українська держава» та постановила виробити її конституцію. Але українські провідники Галичини ніяк не могли позбутися австрофільства *(як, зрештою, провідники Великої України – москвофільства – ред.)* і делеґація УНРади на чолі з Є. Петрушевичем виїхала до Відня на переговори з владою. Вона пробувала навіть потрапити на аудієнцію до імператора, але спроба виявилась невдалою. Хоч інші поневолені народи імперії, не питаючи жодного дозволу, брали владу у свої руки. Так, 24 жовтня 1918 року проголосила свою незалежність Угорщина, 28 жовтня – Чехословаччина, 29 жовтня – Сербо-Хорвато-Словенська держава (згодом – Юґославія) і інші.

Рішуче і по суті незалежно від УНРади діяла Українська Військова Організація, створена у вересні 1918 року у Львові з офіцерів-українців, які служили в австро-угорській армії та УСС. Організація створила Центральний військовий комітет на чолі з сотником Д. Вітовським. До комітету входили сотник О. Кузьма, поручники Д. Паліїв, І. Рудницький, П. Огоновський та інші. Тим часом поляки 28 жовтня у Кракові створили Польську ліквідаційну комісію, яка повинна була перейняти від австро-угорської влади владу в усій Галичині й оформити перехід всього краю до польської держави. Одночасно на Буковині місцеві румунські діячі створили свою Національну раду й повели боротьбу за приєднання Буковини до Румунії.

Далі гаяти час українцям не можна було. У ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 року Військовий комітет вирішив виступити збройно і взяти владу у Львові в свої руки. У противагу Військовому комітету Українська Народна Рада завагалася: що їй робити далі. Більшість схилялася до думки – зачекати директив зі столиці конаючої імперії… Однак у справу втрутився Центральний військовий комітет, перейменований в Українську військову команду на чолі з сотником Українських січових стрільців Дмитром Вітовським. Він наполіг на негайному збройному виступі, оскільки гайнувати час було просто злочином.

І це дійсно так. Об 11 годині 1 листопада уряд Польщі телеграмою до краю із Варшави повідомив про призначення князя В. Чорторийського «комісаром для цілої Галичини», генерала Пухальського – комендантом Галичини, а генерала Ламезана – комендантом Львова…

Однак події у Львові, та й по всій Галичині, 1 листопада розгорнулися не за польським, а за українським сценарієм. Українська військова команда розіслала своїх представників у всі повіти краю з наказом всюди брати владу в руки комісарів-українців. У Львові цю справу мали зробити українські військові, очолювані сотником Вітовським. Здавалося, що не можливо було 1460 українським старшинам і воякам взяти владу в місті з добре озброєною залогою австрійських військ та переважаючим неукраїнським населенням Львова. Але віра у святу справу та її остаточну перемогу зробила з неможливого можливе.

У ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 р., між 2-ою і 4-ою годинами ночі, українські підрозділи 15 полку краєвої оборони, 50-го охоронного і 41-го супровідного куренів вийшли зі своїх казарм, роззброїли вояків-неукраїнців, захопили найважливіші урядові установи і, забезпечивши їхню охорону, вивісили над ратушею жовто-блакитний прапор.

Захопивши несподіваним і сміливим виступом місто, причому без насильства і пролиття крові, повсталі арештували намісника Гуйна, який змушений був передати владу Українській Національній Раді. Так Першолистопадовий зрив у Львові дав поштовх утворенню Західноукраїнської Народної Республіки й на повний голос заявив про права українців на споконвічно українське місто Львів, віками позбавлене української державності й національного колориту, але не коріння… Не втратив він його і після того, як після двадцятиденних важких боїв українці були змушені залишити місто перед переважаючими польськими військами.

Цього ж дня, 1 листопада 1918 року, у п'ятницю, були видані відозви «До населення міста Львова» та «Український народе!», у яких говорилося, що «волею українського народу утворилась на українських землях Австро-Угорської монархії Українська держава», що найвищою владою у ній є Українська Національна Рада. «Віднині Ти, український народе, господар своєї землі… визволений з вічної неволі… Дотеперішні неприхильні українські державні уряди мають бути скасовані», а владу на місцях до утворення постійної системи органів державної влади й управління мають взяти в свої руки названі в містах, селах, повітах українські організації. «Всі жовніри української народності підлягають віднині виключно Українській Національній Раді і приказом установлених нею військових властей». Всі вони, як усе здатне носити зброю цивільне населення, повинні стати на захист власної держави.

Листопадовий чин залишився тим духовним осередком, який дав поштовх появі й поширенню організованого українського націоналістичного руху, сприяв гартуванню української національної гідності в роки як польської, так і радянської окупацій українських земель.

Василь ГУК

9 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ

СВОЮ УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ!

Уважно прочитав у «Галицькій Просвіті» (число 33) публікацію знаних політиків Степана Волковецького і Дмитра Захарука – «Перемогти аби стати вільними господарями на своїй землі». Неодноразово слухав виступи перед громадами цих красивих душею і серцем публіцистів, яких щиро поважаю. Так, переважна більшість людей за радянської доби проживала під оманливою «радянською зорею», яку принесли нам «червонозорі брати». Зараз ми, слава Богу, позбулися цього вантажу.

«Сьогодні вже не тільки за межами України, а й у самій Україні поновився кількасотлітній стратегічний курс «Україна без українців», курс на знищення української нації під прикриттям «загальнодемократичної», «загальнослов'янської», «загальноправославної» демагогії, що завжди слугувала нашим гнобителям. Складовою цього курсу є посилення плюндрування української культури…» – зафіксовано в «Маніфесті української інтеліґенції», опублікованому 12 жовтня 1995 року в газеті «Літературна Україна». У ньому й зараз звучить непідробне занепокоєння тим, що в Росії всі без винятку політичні сили переходять на імперські позиції, та й офіційна влада робить ставку на ідеологію запеклого шовінізму, російської винятковості, месіанізму, вищості над іншими народами…»

І дійсно, чимало російських політиків у взаєминах із країнами СНД виступають з імперських позицій, прагнуть підім'яти під свій вплив Україну й часто-густо при цьому зазіхають на її історію.

Приклади? Будь ласка.

На урочистостях у Новгороді Б. Єльцин «привласнив» для Росії київського князя Ярослава Мудрого (978–1054), а потім у жовтні 1995 р. в «Аргументах и фактах» ще й «блиснув» своєю «ерудицією»: «…нельзя обвинять Россию в какой-то отсталости. Ведь все-таки Анна Ярославна (дочь Ярослава Мудрого, жена французского короля Генриха I) была грамотной. Среди женщин во Франции это было редкостью. И она управляла Францией за своего малолетнего сына Филиппа I».

Не будемо й ми, боронь Боже, звинувачувати дружню нам державу у відсталості, але мусимо сказати: великий князь київський Ярослав Мудрий правив ще до згадки про Москву, засновану знову ж таки київським князем Юрієм Долгоруким (1090–1157)! Невже в Москві немає мудрих академіків, щоб свого часу розтлумачили президентові просту історичну істину? Щоправда, і Юрій Долгорукий жорстоко пригноблював українців-русинів…

Упродовж багатьох років Росія безсоромно привласнювала прізвища славетних українців: письменників Миколи Гоголя, Федора Достоєвського, Володимира Короленка, композиторів Петра Чайковського, Дмитра Бортнянського, Ігоря Стравинського, творця космічних кораблів Сергія Корольова, визначних учених Костянтина Ціолковського, Миколи Лобачевського, Степана Рудницького і багатьох інших. Лише з проголошенням незалежності України держава повертає ці славні імена до рідної землі, власній історії.

Понад триста років минуло відтоді, як милозвучну українську мову топтав російський царизм, плюндрували австрійські та польські шовіністи, опричники радянських генсеків. А зараз, коли вона підвелася з колін, різні колесніченки, чечетови, єфремови у Верховній Раді «каламутять воду» й узагалі готуються запхати нам ніж у спину – визнати російську мову другою державною в Україні. А чому не татарську, польську, болгарську?

Українським парламентарям процитую слова Ігоря Юхновського: «Українська земля народжує українців. Так само, як польська – поляків, німецька – німців, іспанська – іспанців. Тобто не треба думати, що людська популяція може жити якось незалежно від того, де вона є. Такий закон природи: земля народжує певну націю з певною мовою і культурою. Україна існує вже тисячу років. Українці народжуються неперервно і на цій землі всі природно асимілюються з українцями. І я не розумію, як це може змінити невелика група людей за короткий відтинок часу. Це всі повинні розуміти – в Україні найкраще жити українцеві. Українцем можна бути за народженням, а можна – за самоусвідомленням. І той, і той однаковою мірою є українцем. З погляду правильної національної політики вони мають однакову цінність».

І тут пригадався мені «крилатий» вислів однієї впливової «леді» з Москви: «Там, где замолкает русский язык, – заканчивается Россия». А чи замовкає російська мова в нашому парламенті? Чому зневажливе ставлення до величавої мови Шевченка, Франка, Лесі Українки? Невже слуги народу такі недолугі? Невже у них немає національної гідності? Невже вони в своїй, уже незалежній Україні, ще й досі відчувають себе в колоніальній державі й запопадливо намагаються зберегти найганебніші традиції? Коли вже їх покине відчуття меншовартості? Вивчив же у стислі строки державну мову прем'єр-міністр і вже «солов'їною» мовою критикує своїх «папєрєдніків»…

До вивчення української мови не треба ставитись жартома або байдуже. Тут усе головне, все важливе, мова повинна вивчатися не тільки на слух, а більш серйозно, вдумливо, адже вона має свої правила: граматику, орфоепію, діалектологію і т. д., до яких потрібно ставитись відповідально, а не «по-азаровськи»…

Всім серцем уболіваючи за долю батьківської мови, Олександр Олесь закликав співвітчизників позбутися ганебного ярма байдужості:

Рідна мова! Рідна мова!
Що в єдине нас злива –
Перші матері слова,
Перша пісня колискова,
Як розлучимось з тобою,
Як забудем голос твій
І в вітчизні дорогій
Говоритимем чужою?!

А славетний український поет Володимир Сосюра закликав співвітчизників любити свій народ, свою землю, рідний край:

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води…
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Між братніх народів,
мов садом рясним,
сіяє вона над віками…
Любіть Україну всім серцем своїм
і всіми своїми ділами.

У цих рядках звучить і заклик до духовного очищення.

Їм співзвучна громадянська позиція вчительки доброї пам'яті Євдокії Бойчук, яка, шанобливо ставлячись до мови, рідної матері і святих могил предків, усім серцем вболіваючи за долю України, схвильовано заявляла: «Справа державної України – не лише партійна політика чи соціальне впорядкування. Це справа віри, моралі, гідності. Треба виховувати в наших дітей **хотіння** *(підкреслення наше – Г. Б.)* жити для України, працювати й вірити, що доля нашої Вітчизни – в руках українців. Ми маємо священну мету і прагнемо перетворити Україну в могутню миролюбну державу, вклавши в її розбудову свій талант, красу своєї душі, силу розуму і м'язів. Здійснивши цю мету, ми відчуємо, що маємо право перебувати в колі передових держав світу». Мудріше й не скажеш…

І останнє. У зв'язку з нинішньою ситуацією варто було б панам Волковецькому й Захарукові у своїй злободенній статті більше уваги приділити питанню нашої Церкви, адже ми знаємо про Львівський псевдособор 1946 року і дії нинішнього Алексія. Не дарма ж із Москви приїхав до нас у Крим і гасав по Україні…

Загалом же публікація С. Волковецького і Д. Захарука конче потрібна і злободенна. Вона розкриває людям очі на проблеми в Україні, закликає до патріотизму.

P. S. «Товаришу» Табачнік! Я за національністю росіянин. В Станіславі (Івано-Франківську) закінчив російськомовну школу, в педінституті – російське відділення історико-філологічного факультету. І це в бандерівському краї, який я люблю і яким горджуся! Я засвідчую: ніхто з українців не образив жодного росіянина за те, що не знає української мови (чи не хоче її вивчити). Де ж надумане штучно гоніння росіян? Не треба баламутити Україну. Ідіть геть! Не псуйте наше повітря!

Геннадій БУРНАШОВ

ЛИСТОПАДОВІ ПАРАЛЕЛІ

ЧИ БУДЕ ПОКАЯННЯ?

(Закінчення. Поч. на стор. 1)

Народ України знає правду про все. І цю правду не сховати жодними кривозвинуваченнями. У такій обставині важко вийти сухим із води. І не тому, що Вас притягнено нібито до суду. Цей суд ні Вас, ні Вашого шефа не засудить.

Але існує інший суд – суд історії. Цей суд годі підмогоричити: він не бере хабарів, але він знає правду про все, бо є неспростовні докази, які свідчать і будуть свідчити про правду довіку. Ці докази не перекреслить ні кривосуд, ні кривосудді. Їх на своїх скрижалях запише історія. І вони говоритимуть наступним поколінням, хто що робив і хто ким був.

І цей суд ні Ви, ні Ваші шефи, ні Ваші судді не зможуть ні залякати ні спростувати.

І Ви станете для історії ВИННИМ У ТЯЖКИХ ЗЛОЧИНАХ.

Ви – історик. І Ви знаєте, що історії не збив з пантелику ще жоден світовий злочинець. Ні Фюрер, ні Батько всіх народів не сховали своїх злочинів від історії. То чи розумно, вигороджуючи злочинців? Чи розумно ставати до спілки зі злочинцями, українофобами і разом з ними нищити незалежність України заради того, щоб не викрити тих, хто штовхнув Вас на злочин? Нищити українську мову? Нищити правду історії про голодомор на догоду ворогам України?

Чи не розумніше зняти з душі важкий камінь, який гнітить Вас і гнітитиме до могили? Зняти з себе тяжкий гріх, якщо Ви справді віруєте в Бога, а не розігруєте з себе богомільного, вступаючи до церкви?

Чи не розумніше, замість відхрещуватися від правди, взяти й розповісти світові всю як є правду про те, як Вас зроблено злочинцем і ким?

І історія простить Вас за цей мужній крок. Український народ простить Вас. Родичі невинно убієнних простять Вас.

Ваш приклад змусить покаятися і справжніх злочинців, бо і вони, коли подумати, жертви свого жорстокого часу, жертви Батька і вчителя всіх злочинців світу.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

ДОЛЯ І ЧАС

ІШЛИ В ЖИТТЯ З МРІЄЮ

У кожного своя доля
І свій шлях широкий
Т. Шевченко

В Делятинській середній школі була колись традиція влаштовувати на початку року (в лютому) щорічні вечори-зустрічі з випускниками школи. Однак не всі колишні учні могли саме в цю пору прибути до рідного Делятина, щоб в урочистій обстановці зустрітися з однокласниками й колишніми вчителями.

Та от підкралася ювілейна дата – 50-ліття випуску 1960 року. Можливо, хтось і згадував про неї, але житейська суєта якось не сприяла зініціюванню зустрічі випускників. Однак один з-поміж шкільних друзів – уродженець Делятина, а вже віддавна львів'янин – Олександр Жарівський (до речі, перший медаліст школи) взяв на себе ініціативу організації проведення ювілейної зустрічі випускників. Багато часу і старань забрав пошук адрес і контактних телефонів однокласників-друзів, яких доля розкидала по світі. Як їх усіх зібрати знову в один день у рідній школі? На жаль, четверо шкільних друзів і більшість учителів, які навчали колись нинішніх ювілярів, відійшли у вічність.

Аж от 4 вересня завітали до рідної школи вісімнадцять друзів-однокласників, наймолодшим з яких виповнилося 67 років! Не вірилось нікому, що так швидко збігло піввіку. Тож при зустрічі непросто впізнавали одне одного. Дирекція Делятинської середньої школи № 1 належно підготувала колектив до зустрічі з випускниками. Це заслуга передусім директора школи Олега Ілліча Петріщака й заступника з позакласно-виховної роботи Софії Михайлівни Сенюк. Для гостей учні підготували цікаву і змістовну культурно-мистецьку програму. Відрадно, що і учні, і вчителі були у вишитих сорочках і блузочках. Просторий спортивний зал, де відбувалося святкове дійство, також був гарно прибраний, а портрет Тараса Шевченка, обрамлений вишитими рушниками, прикрашав подіум.

Свято розпочалось милозвучним співом-передзвоном шкільного дзвіночка. На щасливих обличчях випускників – усмішки, а в декого збігла сльоза радості. В пам'яті зринули прекрасні слова Лесі Українки: «Чи є кращі між квітками та над веснянії? Чи є в житті кращі літа та над молодії?»

Ведучі цього хвилюючого дійства – старшокласники Ліліана Грищук та Дмитро Костик – по черзі звертались віршами до випускників і гостей, закликали їх подумки повернутися в ті далекі шкільні роки, які ніколи не зітруться в пам'яті. Зі словами привітання виступив директор школи Олег Ілліч Петрішак, він, зокрема, сказав: «Наша рідна школа старенька і водночас молода, бо в ній працює молодий учительський колектив. Завдяки спільній праці підвищується рейтинґовий показник школи, яка зберігає пам'ять про всіх випускників. Олег Ілліч побажав усім міцного здоров'я, щастя, всіляких гараздів, а випускникам – не забувати рідну школу.

З приємним подивуванням сприйняли присутні милозвучну «Пісню по Делятин» (автор слів і музики – делятинець Іван Мисюк, заслужений працівник культури України і член Національної спілки журналістів України, що проживає на Косівщині). Пісня, яку виконав учнівський квартет – Марта Наумлюк, Христина Сенюк, Ірина Гром та Надія Петько, звернена до випускників:

Де Прут у замрії пливе,
Делятин мій рідний живе,
В надії чекає на нас
І в гості зове повсякчас.

А потім співала Марія Гуцуляк, маленькі першокласники виконали запальну «Гуцулку» (постановка керівника хореографічного гуртка Уляни Білоус). Майстерність цих талановитих танцюристів подивляла київських глядачів, коли вони виступали в столиці на святкуванні Дня Незалежності.

У своєму виступі Олександр Жарівський пригадав колишніх учителів, яких, на жаль, уже давно немає серед нас, а це: Зеновій Капчук, Надія Шпигоцька, Володимир Гудима, Олександра Наумлюк, Іван Шпигоцький та інші.

Від імені випускників Олександр Жарівський зазначив, що зустріч проходить за Шевченковими словами – «У кожного своя доля і свій шлях широкий»... Звертаючись до першокласників, він побажав дітям бути чемними, слухатися учителів і добре вчитись, взагалі – бути найкращими, бо тепер в українських школах вивчають не лише прикладні науки, а й духовні, як от основи християнської етики. А ми, українці, шануємо ще й свого Пророка – Тараса Шевченка. Він залишив нам дивовижну й мудру книжку «Кобзар», яку читають у цілому світі й щиро заздрять, що Україна має такого величного генія. І як естафету від старшого покоління випускники 1960 року подарували кожному першачку Шевченків «Кобзар» із пам'ятною печаткою, на якій наведені крилаті слова великого поета: «Учітеся, читайте, і чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь». Вдячні ж першокласники вручили кожному випускникові букетик квітів. Як годиться в таких випадках, на пам'ять усі сфотографувалися. Це дійство стало чи не найбільш хвилюючим моментом свята, яке закінчилося традиційним пісенно-поздоровчим «Многая літа».

Після цього випускники разом зі своїми колишніми вчителями прибули до церкви Різдва Пресвятої Богородиці, де отець Василь відслужив Службу Божу за здоров'я всіх присутніх і неприсутніх випускників. Усі відвідали кладовище, де поклали квіти й засвітили лампади на могилах класного керівника Зеновія Капчука й однокласника Олега Пендорака.

Вже у вужчому товариському колі випускники засіли за учнівські парти в своєму колишньому 10-му класі на так званий «відкритий урок» – виховну годину. Колишній класний керівник ювілярів Василина Василівна Антонюк, яка опікувалася ними впродовж 5–7 класів, взяла зі шкільного архіву журнал 10-го класу за 1959–1960 роки і жартівливо-серйозним тоном провела перекличку: хто є на уроці, а хто відсутній. Цікаво і весело пройшла ця забава, доповнена спогадами-розповідями кожного випускника. А організатор зустрічі Олександр Жарівський передбачив цікаву річ: усім ювілярам заздалегідь запропонував заповнити «анкету випускника», кожна графа якої несла б об'ємну інформацію про здобуту освіту, фах, працю, наукову чи громадську діяльність, нагороди і сімейний стан.

Цікава в цьому плані доля дівчини-росіянки Світлани Арєстової, яка народилася в далекій Свердловській області, а до першого класу пішла до Делятинської середньої школи. Похвально, що і батьки, службовці місцевого господарства, і дівчинка швидко опанували українську мову, хоч навіть тепер у незалежній Україні російськомовні люди нарікають на те, що їм важко вивчити державну мову. Вчилася Світлана дуже добре, а з легкоатлетичних спринтерських видів спорту увійшла навіть у юнацьку збірну команду тодішньої Станіславської області. Їй рекомендували вступити в інститут фізичної культури, а вона вибрала Інститут харчової промисловості. Працювала інженером-технологом і начальником цеху. Нині живе у Вінниці.

А з рідною Делятинською школою пов 'язала своє трудове життя Христина Матвіївна Римарук (Брайляк) – вона 49 років працює секретарем-друкаркою та ще виконує обов'язки шкільного бібліотекаря. Змінювалися вчителі, директори, а Христина Матвіївна, наче літописець, пунктуально і гарним каліграфічним почерком день за днем писала історію рідної школи.

Годиться дещо ширше розповісти і про організатора ювілейної зустрічі львів'янина Олександра Жарівського. У роки навчання він був відмінником, школу закінчив з медаллю. Навчався у Львівському політехнічному інституті. Працював у Львові в проектних організаціях, на виробництві. Ще зі школи мав оригінальне хобі – займався філателією. У Львові сягнув творчих висот – уже третю каденцію очолює обласне товариство філателістів, є членом президії правління Асоціації філателістів України, удостоєний урядового звання «заслужений філателіст» і обраний почесним членом Європейської академії філателії. Постійно брав участь у численних національних, європейських і світових філателістичних виставках.

Варто зазначити, що Олександр Жарівський першим у незалежній Україні почав видавати пам'ятні конверти з короткими біографіями і мартирологами визначних історичних особистостей – гетьмана Івана Мазепи, митрополита Андрея Шептицького, генерала УПА Романа Шухевича, провідника ОУН Степана Бандери тощо. Він є упорядником і видавцем прекрасної книжки «Від Бистриці до Темзи» про славного і знаного у світі співака-бандуриста і громадського діяча маестро Володимира Луціва (почесного громадянина міста Надвірної, звідки він родом) з Великобританії. Як не гордитися делятинським учителям за таких своїх колишніх учнів.

А випускниця Любов Кучук закінчила Івано-Франківський медичний інститут, працювала в Івано-Франківську в обласній клінічній лікарні лікарем-ендокринологом, а згодом – завідувачкою ендокринологічного відділення (прізвище по чоловікові – Непорадна). Має двох дітей – сина і доньку, які, як батько-кандидат медичних наук і мати-лікар, також стали лікарями – це вже лікарська династія Непорадних.

Неординарним виявився шлях у широкий світ колишнього однокласника нинішніх ювілярів Михайла Дмитровича Панькова – з багатодітної сім'ї з трудолюбивих селянських хлопців усі троє стали військовими: два молодші брати дослужилися до полковників, а Михайло Дмитрович – до генерал-майора. На Івано-Франківщині його добре знають, бо працював заступником начальника обласного управління МВС. Генеральське звання йому присвоїли в 1991 році, а в 1994 році був переведений на посаду начальника обласного управління МВС України у Хмельницькій області.

Похвально, що майже всі випускники 1960 року Делятинської СШ № 1 здобули освіту – дванадцять вищу, дев'ять середню спеціальну. Головне – мати мрію, мати належні знання і наснагу до праці, і все задумане здійсниться.

Олександр ЖАРІВСЬКИЙ,
випускник Делятинської СШ № 1 1960 року,
Роман ФЛИС, *член НСЖУ*

ПОСТАТІ

ЯКИМ ХРИСТИЧ

...Все, що мав у житті, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І трудився для неї.
Іван Франко

...Буревійні роки української національно-визвольної революції 1917–1920 років обернулися поразкою. Російсько-більшовицькі наїзники окупували Наддніпрянську Україну. Рятуючись від московської деспотії, десятки тисяч калинового цвіту українства вимушено опинилися на галицько-українських землях, окупованих Польщею. Вояки армії УНР, громадсько-політичні й культурно-мистецькі діячі, відомі українські вчені, письменники, педагоги, актори і театральні діячі були інтерновані в таборах нової Речі Посполитої – в Каліші, Тарнові, Пикуличах, Вадовиці, Ланцуті, Стрілкові, де каралися до ліквідації цих таборів у 1923 році. Серед тих скитальців – «збігців з Великої України», як тоді говорили в Галичині про тих наддніпрянців, було багато таких, які знайшли собі другу батьківщину. Нею стала Галичина. А серед них – художники Олекса Новаківський і Василь Дядинюк, письменники Іван Зубенко, Володимир Самійленко, Клим Поліщук, актори і театральні діячі Микола Орел-Степняк, Григорій Мінченко-Сіятовський, Дмитро Котко, Ольга Міткевич, громадсько-політичні діячі Ісак Мазепа, Яким Христич... Тут, на окупованих Польщею землях Галицької України, наддніпрянці розвинули значну національно-культурну працю, різними способами захищаючи українську державницьку ідею, національну честь і гідність українського народу.

У динаміці того суспільно-політичного і культурного життя на теренах Прикарпаття вирізняється своєю діяльністю у покутському місті Коломиї колишній військовик, позапартійний соціаліст, член Центральної Ради від Таврії, а згодом – діяльний член ОУН Яким Христич. Особистість цікава, унікальна.

Яким Христич народився 9 вересня 1884 року в старій козацькій родині у містечку Потоки Кременчуцького повіту на Полтавщині. Закінчив початкову школу у Кременчуці, а в Катеринославі (нині – Дніпропетровськ) – середню школу. Навчався в Петербурзькому технологічному й Кременчуцькому комерційному інститутах. З 1915 року служив на Чорноморському військово-морському флоті, де включився в підпільну революційну діяльність. Він – мічман і позапартійний соціаліст. Після лютневої революції в Росії 1917 року провадить аґітаційну роботу з українізації кораблів Чорноморського флоту. З цього приводу у Севастополі відбуваються численні маніфестації, урочисті ходи. У вирі цих подій і Яким Христич. Про одну з таких маніфестацій, присвячених Зеленим святам, згодом згадував, що у них взяла участь «в мальовничому полтавському старовинно-козацькому жіночому строю» дружина командувача флоту Оксана Колчак.

Із життєпису Якима Христича далі: того ж 1917 р. мічман Я. Христич очолює Українську чорноморську громаду, а коли з його ініціативи почали організовуватися перші суто українські воєнно-морські піхотні частини, він на базі севастопольського флотського півекіпажу організовує Морський курінь імені Сагайдачного з моряків-українців чисельністю 600 баґнетів і 9 листопада 1917 року відбуває з ним до Києва для посилення військової сили Центральної Ради. Саме цей курінь презентував українську збройну силу перед іноземними військовими аташе восени 1917 р. в Києві.

З листопада 1917 р. Яким Христич входить до складу фінансової комісії Центральної Ради, делеґат перших двох військових з'їздів у Києві. Він – інспектор продовольчих і земельних справ УНР. У квітні 1918 р. полковник (!) Яким Христич – тимчасовий комісар уряду УНР у справах громадян України в Криму, окупованому німецькими військами. За наказом міністра внутрішніх справ УНР організовує у Севастополі філію Інформаційного бюро МВС УНР.

А далі він – комісар Кременчуцького повіту на Полтавщині, згодом – Могилів-Подільського повіту на Поділлі. Від жовтня 1919 р. – губерніальний комісар Полтавщини.

Та українська національна революція була задушена українжерами північного сходу, з-над Дунаю, Дністра і Варшави. У листопаді 1920 р. Яким Христич опиняється в польському таборі українських військово-полонених у м. Ченстохові (Польща). У липні 1921 р. йому вдалося вирватися з табору: він знайшов свій надійний притулок у Коломиї. Тут він береться за працю, якій присвятив своє життя: боротьбі за вільну Україну. У 1923 році очолює видання газети «Право народу» – органу Української народної партії. Гасло часопису – «Все для України». Його помічники й однодумці в часописі – Ізидор Пігуляк і Микола Кавацюк. Як журналіст друкується у галицько-українських часописах, зокрема, у двотижневику «Дніпро» (Коломия) під псевдонімами Я. Лівобережний і Чорноморець.

У роки німецької окупації краю Яким Христич продовжує свою національно-патріотичну діяльність. У 1941–1942 рр. він – відповідальний редактор часопису Коломийської округи «Воля Покуття» і додатку до нього «Останні вісті». Газета репрезентує себе як орган Окружної управи і Організації Українських Націоналістів. В часописі співпрацюють відомі галицькі діячі – Дмитро Николишин, адвокат Роман Ставничий, Іван Михалевський, М. Пригродський, Елеонора Шипайло-Ґонтова, Кирило Трильовський та інші.

Газета насичена матеріалами з українського життя. Тут – численні публікації про злочини комуно-московської влади на теренах Галичини і всієї України, про відродження української влади на місцях – шкіл, культурних товариств, Українського окружного державного театру в Коломиї під керівництвом Івана Когутяка і його вистави, кооператив, підприємств; публікуються матеріали з історії України і про її видатних діячів – борців за волю, зокрема, «Перший листопад у «чотирикутнику смерті», спомин Івана Герасимовича, стаття Юрія Горліс-Горського «Донька Симона Петлюри» (про смерть Лесі Петлюри), стаття самого Я. Христича «20-ліття Великої Жертви під Базаром» – про урочисту академію в Коломиї з нагоди цієї події. Багаті «Літературні сторінки» на шпальтах «Волі Покуття», на яких друкуються твори Олександра Олеся, Івана Зубенка, Кирила Трильовського, молодих поетів краю.

Передовиці часопису вражають своєю українською національною ідейністю і непримиренністю до московсько-більшовицького імперіалізму. Одна із них проголошує: «Далі мовчати не можна! Клясова боротьба і анархія – це большевизм, а большевизм – це смерть української нації», інша – «Комунізм – смертельний ворог нації» і т. ін. Нема сумніву: їхній автор – сам Я. Христич. Тут же – заклик Організації української націоналістичної молоді «Січ».

«...15 вересня 1941 р. німецькі поліційні органи (поліція безпеки, СД, ґестапо) розпочали ліквідацію українських націоналістів. Були проведені масові арешти членів ОУН (б) на окупованій території України, включно зі Степаном Бандерою та прем'єром Ярославом Стецьком. За цих обставин «Воля Покуття» не могла працювати як орган українських націоналістів. Надалі вона видавалася вже як «орган української громадської думки» і в середині 1942 р. припинила своє існування.

...Яким Христич з 1944 р. – на еміґрації в Німеччині, з 1950 р. – в Канаді, а з 1962 р. – у США. І де б не закидала його доля скитальця, він жив Україною, брав участь в українському житті, друкувався в діаспорних газетах і журналах. Його публіцистична спадщина злободенна і сьогодні, варта уваги сучасних істориків публіцистики.

Володимир МОРОЗЮК,
член Національної спілки письменників України

НОВИНИ КУЛЬТУРИ

АБСТРАКЦІЇ ІВАНА МАРЧУКА

В Івано-Франківському краєзнавчому музеї відбулася презентація абстрактного циклу творів Івана Марчука «Погляд у безмежність». Виставка експонуватиметься до 25 листопада 2010 р. Саме в нашому місті автор наважився вперше в Україні продемонструвати свою творчість у незвичній для живопису абстрактній манері виконання. В експозиції на розсуд глядача представлені 34 живописних картини, створених за останні два роки. Всі зацікавлені творчістю митця, можуть помилуватися його творчим набутком.

ТВОРЧІСТЬ ПОЕТКИ І МИСТКИНІ

У Долинському краєзнавчому музеї Тетяни й Омеляна Антоновичів «Бойківщина» відкрили персональну виставку відомої поетеси, члена НСПУ Надії Дички. На виставці представлено 19 творів мисткині, які вона присвятила 19-річчю незалежності України.

На відкритті виступили лауреат Шевченківської премії В. Пили-п'юк, заступник начальника управління культури Івано-Франківської облдержадміністрації В. Тимків, голова ОО НСПУ Є. Баран, міський голова Долини В. Гаразд та інші.

ЗАВЕРШИВСЯ «ФЕСТ»

Завершився XX фестиваль естрадно-спортивного танцю «Фест-2010». Цьогоріч у фестивалі взяли участь 9 колективів з інших областей України, у тому числі з Києва, Дніпропетровська, Чернівців, Хмельницького, Острогу та Чорткова і 12 колективів з нашої області, зокрема, Івано-Франківська, Коломиї, Калуша, Бурштина, Городенки, Богородчан, Снятина, Чернієва, Єзуполя.

Гран-прі фестивалю отримав зразковий ансамбль танцювальної мініатюри «Фламінго» з Калуша. Вітали організаторів фестивалю заступник голови Івано-Франківської облдержадміністрації Роман Іваницький, міський голова Івано-Франківська Віктор Анушкевичус. Грамоту управління культури облдержадміністрації організатору «Фесту-2010» Леонілі Жодік вручив заступник начальника управління Василь Тимків.

ВІДКРИЛИ КЛУБ

Відбулося відкриття оновленого БК у селі Чукалівка Тисменицького району. В капітально відремонтованому приміщені розташовані бібліотека, сільська рада, кімната-музей. Ремонт здійснений за кошти громади села і спонсорів. На базі БК працює хор і чоловічий вокальний ансамбль. Як сказав місцевий парох о. Любомир, який освячував відремонтовану будівлю: «Після десятка років у громади з'явилося приміщення, яке повинно стати осередком культури й українства».

ГАСТРОЛІ ЛЯЛЬОК

Колектив Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок імені Марійки Підгірянки брав участь у Міжнародному фестивалі театрів ляльок у місті Торунь (Польща). Гастролі відбувалися в рамках європейського проекту «Культура 2009–2011», в якому беруть участь театри з Іспанії, Чехії, Словаччини, Литви та Польщі.

На фестивалі наш театр з успіхом представив виставу «Людвіг+Тутта» за мотивами казки Я. Екгольма «Людвіг XIV і Тутта Карлсон».

ДОКУМЕНТИ ПАМ'ЯТІ

Івано-Франківський обласний музей визвольної боротьби запрошує вас, шановні жителі краю, на документальну виставку, присвячену пам'яті Володимира Малкоша – відомого громадського діяча, який очолював Івано-Франківську станицю Галицького братства колишніх вояків Дивізії «Галичина» І-ої Української Національної Армії та на вшанування загиблих на фронтах Другої світової війни вояків І-ої Української Національної Армії.

Виставка відкрита у музеї за адресою: **м. Івано-Франківськ, вул. Тарнавського, 22.**

ЗНАЙ НАШИХ!

ПЕРЕМОГА «ДІАЛОГІВ»

В італійському місті Ланчіано традиційно у жовтні відбувається конкурс «Премія міста Ланчіано». На цьому конкурсі нашу державу гідно представили солісти Івано-Франківської обласної філармонії – дует «Діалоги» у складі Надії Євенко (бандура) та Ігоря Євенка (баян). Дует здобув другу премію, кубок і диплом за найкраще виконання сучасної музики. Творчим керівником ансамблю є заслужений діяч мистецтв України, композитор, художній керівник Івано-Франківської обласної філармонії Володимир Павліковський.

Журі конкурсу складалося з 35-ти найкращих композиторів, професорів, відомих виконавців, які були запрошені з різних країн світу – Італії, Росії, Португалії, Китаю, Великобританії, Казахстану, України, Македонії, Німеччини, Литви, Латвії, Фінляндії, Чехії. Головою журі був відомий композитор, виконавець, президент баянно-акордеонного мистецтва Володимир Зубицький.

Конкурсні прослуховування проходили у різних категоріях, як солістів, так і ансамблів. Дует «Діалоги» брав участь у категорії ансамблів до 10-ти осіб без обмежень у віці. В цій категорії було 17 колективів з різних країн – Росії, Китаю, Молдови, України, Литви, Латвії, Чехії, Фінляндії, Італії та інших. Прослуховування категорії ансамблів відбувалося впродовж двох днів, протягом яких була можливість почути високопрофесійне виконання музики.

Щовечора спеціально для учасників конкурсу проводили майстер-класи найкращих музикантів світу. Особливе враження на глядачів справив професор, леґендарний акордеоніст у стилі «джаз» Франк Марокко (США). Учасники конкурсу мали можливість послухати італійський національний інструмент банденеон.

Дует «Діалоги» на конкурсі виконував сучасну авангардну музику «Рефлексії» – «Оглядини старих світлин» у семи частинах та «Карпатський триптих» В. Павліковського – за що й отримав нагороду.

Друга премія такого престижного конкурсу є не тільки перемогою солістів дуету «Діалоги», але й відповідальним зобов'язанням щодо дальшої підтримки високого професійного рівня виконавської майстерності.

Андрій ЧЕМЕРИНСЬКИЙ

ТАЛАНТИ

МУЗИКА – ЙОГО ЖИТТЯ

Владислав Пірус

Владислав Пірус сьогодні – соліст-інструменталіст академічного камерного оркестру «Harmonia nobile» Івано-Франківської філармонії, провідний концертмейстер кафедри співів інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. А розпочав свою концертну діяльність як концертмейстер 15 років тому.

Хлопчина з дитинства любив музику. Чорно-білі клавіші роялю магічно манили його й спонукали відтворювати музику, яка бриніла в душі й була розписана в нотних альбомах. Навчання у ЗОШ № 18 поєднував із навчанням у ДМШ № 3 у хорошої вчительки Світлани Іванової. Треба сказати, що Владиславу щастило на вчителів і в музичному училищі, і в університеті. Серед них – Тетяна Казарцева, заслужена артистка України Тереза Кальмучин, яка й вивела його на сцену, прищепила любов до сценічного життя, до творчості.

Навчаючись в університеті, не тільки грав, а й співав у хорах, пробував свої сили в конкурсах. І здобутки були вагомі. У 1997 році він здобув другу премію концертмейстера на конкурсі «Воля», у 2000 році – гран-прі фестивалю «Фортепіанна музика XX ст.», у 2010 році він – соліст-інструменталіст муніципального естрадно-симфонічного оркестру Івано-Франківська, нагороджений дипломом фестивалю органної і камерної музики, що відбувався у Хмельницьку.

Молодий обдарований піаніст знаний в музичних колах Німеччини, Польщі, Австрії, Південної Кореї. Він два роки працював солістом-інструменталістом сеульського естрадно-симфонічного оркестру (Seoul Pops Orchestra).

Владислав Пірус має авторитет музиканта, чудового віртуозного піаніста й грамотного концертмейстера від Бога, але він постійно перебуває у пошуку. Він разом із такими ж творчими музикантами організував джазовий квінтет «Арт-престиж» і має ще багато задумів. Бо творча душа й любов до музики нуртують і хочуть вилитися красою звуків, емоцій і світла, які зійдуть до людей.

Хочеться, щоб ця енерґія і любов ніколи не згасали, а мали підтримку не тільки в поціновувачів, а й у влади.

Любов ЗОРІНА

ДУХОВНЕ

ДМИТРОВА СУБОТА

На початку листопада православні й греко-католики вшановують своїх предків – рідних, які відійшли у засвіти. І відбувається це наймасовіше у Дмитрову суботу (останню суботу перед празником великомученика Димитрія).

Святий Димитрій був дияконом. Загинув мученицькою смертю в часи переслідування християн. В Русі-Україні святий великомученик Димитрій утішався великим почитанням. Йому в Україні були присвячені багато церков.

У Дмитрову суботу вся Гуцульщина була на цвинтарях. Там на гробах запалювали свічки, «аби пам'ять (усопших) палала», згадували їхні добрі вчинки, велику набожність та інші чесноти. А вбогим роздавали спеціально для тієї оказії спечені пундики, щоби бідні молились за душі в чистилищі – за Іванів, Штефанів, Василин та Парасок і Олен... – кожен давав за своїх.

У надвечір'я того великого щорічного поминального дійства на столі стояв великий круглий хліб, а в нім – встромлена воскова свічка, й господар, упоравшись із щоденними обов'язкам, читав акафіст «о усопших». Читав його на розспів «Псалтиря» при умерлому. На жаль, цей вироблений сотнями літ усенародний поминальний обряд забутий у багатьох місцях, бо більшовицька система так знівечила людські душі, так страшно поруйнувала наші одвічні християнські традиції, що тепер годі їх реанімувати. Та я бачив палаючі свічки на цвинтарі в селі Ямниця Тисменицького району, в селі Опришівці, що в околицях Івано-Франківська.

Гадаємо, з часом Дмитрові суботи стануть традиційними по всій Галичині. А от самих Дмитрів вітають з днем ангела і бажають, щоб прикладались до батьківських традицій нашого народу. Бо коли будем поминати предків, то і нас будуть шанувати.

Степан БОЙКО, *просвітянин*

ЩО НЕ КРАЙ, ТО ЗВИЧАЙ

ІДЕ КОЗАК ДО ВІЙСЬКА...

Цей обряд належить до найбільш давніх і найбільш забутих. В давнину в армії служили по сім і більше років, тож коли хлопця забирали в рекрути, це було трагедією як для сім'ї, так і для дівчини, з якою він зустрічався. Все це відображалося в піснях і голосіннях, які виконувалися на проводах.

Дізнавшись, що він іде в армію, хлопець ішов селом і запрошував родину та друзів до себе на проводи. Під вечір, після заходу сонця, до хати рекрута сходилася молодь і рідня.

Дівчина, з якою юнак зустрічався, чіпляла йому на груди з лівого боку букет (такий, як чіпляють женихові). Тільки замість стрічки до букета була прикріплена шовкова вишита хустинка. Це мало означати, що вони заручені й що дівчина дає слово чекати юнака з армії. Цілу ніч гості забавлялися, а під ранок батьки благословляли сина на службу і вручали невеличкі подарунки – хрестик, образок, вишитий рушник і т. д., що мали бути для нього як обереги. Зазвичай до армії з села одночасно йшло кілька парубків, тому до місця збору їх везли на возі за громадський рахунок. Рано-раненько всі рекрути зі своїми гостями сходилися до сільської управи, там на них чекав транспорт. Священик і сільський голова благословляли їх, і всі вирушали в дорогу. Віз їхав попереду порожній, рекрути в супроводі друзів і родичів ішли позаду, співаючи пісень і голосячи. Так ішли аж за село. Там ще раз прощалися, рекрути сідали на воза і їхали до повіту.

ПРОВОДИ В РЕКРУТИ

Сценарій фольклорно-етнографічної композиції відтворений на матеріалі, зібраному в с. Бортники Тлумацького району

Дійові особи: рекрут Василь, його дівчина Галя, тато, мама, дід, баба, парубки, дівчата.

Лаштунки закриті. На сцену виходить Василь.

Василь: Чесна громадо, поважне товариство, просили тато і мама, і я вас прошу, нині в вечір до мене на проводи.

Відкриваються лаштунки. На сцені родина чекає приходу гостей. У цей час за сценою чути голоси.

1 парубок: Ходімо, хлопці, ходімо...

2 парубок: Дівчата, де ви є?

1 дівчина: Та йдем, йдем. Ще Галі нема.

За лаштунками чути пісню і на сцену співаючи виходять парубки і дівчата.

Пісня ***«У неділю рано».***

Старший парубок: Слава Ісусу Христу у вашій хаті *(всі вклоняються).*

Ґазди: Заходьте, заходьте, панове товариство. Просимо вас до нашої господи.

Мама: Василю, а ти Галю просив, бо щось її не видно?

Василь: Та просив, просив.

2 дівчина: Осьде Галя.

Галя виходить перед гості, вклоняється батькам і чіпляє Василеві до сорочки букет. Усі в цей час співають пісню.

Пісня ***«Позбиралися дівчата».***

Василь: Ей, але бо, хлопці, такої ви сумної завели, що аж мені жаль. Та же я ще не вмер, ану, музики, заграйте веселої.

Провожальні коломийки.

Танець ***«Забава на толічці».***

Дід *(пританцьовуючи, виходить на середину сцени й співає):*

Раз на варті я стояв коло магазину.
Якесь лихо увидав, мало я не згинув.
Гальт тверда – дивлюся йде моя Маруся
Пачку ми принесла, а сама десь щезла.

1 парубок: Ади і діда взєло за живе.

2 парубок: Діду, а ви в войску були, команду знаєте?

Дід: Йой ти, фіфаку. Та твої тато з мамов ще попід стіл ходили, як я вже в войску маршірував. Та як мене віправлєли, то хіба так співали. Як стали, як взєли на голоси, аж серце зайшлось.

Пісня ***«Вже сі рекрут з села вібирає»***

Дід: Ов, файно вдали, дєкую вам, хлопці, потішили старого. Ну, синку, йди проси в родичів благословення.

Звучить мелодія пісні. Батьки благословляють.

Мама *(дає хліб і одягає на шию образок Матері Божої):* Хай тебе, синку, хліб святий не минає, а Божа Мати хай оберігає *(син цілує маму в руку, а мама сина в голову).*

Тато *(подає наплечник з речами):* Тут, сину, все, що треба воякови в дорозі. Пильнуй себе і не осором нашого роду.

Баба *(дає хрестик):* Дитинко наша, не забувай, хто ти та звідки, та не зрадь нашої віри.

Дід *(дає в хустці жменю землі):* Ну, парубче, бувай здоровий. Вертайсі додому живий та здоровий і най тебе береже свята наша землиця.

Пісня ***«У неділю рано синє море грало».***

Василь: Дорога родино *(кланяється),* шановна громадо *(кланяється),* панове-товариство *(кланяється).* Бувайте здорові, та й вібачєйте, якщо комусь щось завинив. Дєкую, що так дружно прийшли до мене на проводи.

Парубки обступають Василя і співають пісню ***«Ой до Станіслава мости споріджені».*** *На останній куплет усі разом виходять за лаштунки. На сцені залишаються дід і два парубки.*

1 парубок: Овва, пішов Василь, як не було.

2 парубок: Але тєжко йому буде, бо він замнікий.

Дід: Ото, якби мою бабу до войска взєли, та би накомандувала.

Жіноча вокальна група виконує пісню ***«Не плачте, не сумуйте, ви друзі-вояки».***

Надія ГАРІДЖУК,
методист з фольклору Обласного Народного дому «Просвіта»